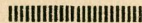

Ніби якесь ядро... Вганяють електрони...
І скачуть стрімголов з орбіти до орбіт
І в захваті палкім незмірні мільйони
Плодючих світлохвиль виблискують у світ.
Нібито через ці маленькі творчі хвилі
Струмочок жебонить і дзвонить джерело,
І сіють спів дрібний пташки тремтючокрилі,
І родиться любов, і все добро і зло.
Я певен був того, що це не красні міти,
А сам щирець життя і всесвіту закон,
Лишалося мені ще тільки зрозуміти,
Звідкіль узявся він і що є електрон.
І пильно я дививсь на бистрі обороти,
Що їх там електрон в еліпси й кола гнув,
І суть та початок таємної істоти,
Здається, ще момент і був би я збагнув.
Та зирк! і вже нема й одного електрона...
І сталося ядро вже деревом рясним,
На його галузках плодів чудових грона
І з огняним мечем архангел перед ним!

*

І я збудився враз. Бреніли срібнодзвони,
Струмочок жебонів, мов сон оповідав,
А жаль-ворон вгорі свій жаль дробив на тони
І той ліричний дріб по полю розкидав.

Богдан Лепкий.

Записки втікача.

(Продовження.)

V.

І знову ранок. Не знаю котрий. (Календар тратить свою силу). Байдуже, чи нині п'ятниця, чи неділя. До церкви не підеш, а постити також не можеш, — що буде, те й їдж. Найгірше, що нема що. Добре, як де для дітей*) склянку молока добудеш.

---

*) На бажання Автора оставляємо правопис його рукопису.

А в жолудку мулить. Що правда не такі то ті наші галицькі снідання щедрі, кава і за два грейцарі булка, але тут і того нема. Тютюн також кінчиться, а він пригашує голод.

Погано. Кругом тебе посоловілі облича. З кожним днем і з кожною годиною біліші. І марніші. Як рослини, вирвані з землі, — линяють і вянуть.

Ще вчора очи світилися нервово: „ми втікли, спаслися, яюсь воно буде...“ А нині безнадійність і втома.

В однім переділі, в кутку, сидить якась добродійка й обома руками тримає глечик на колінах; вбрання гарне, сама біла, в глечичку червоні шкарлети. Очий з них не зводить. Той глечик, то все, що забрала з собою.

А друга, не знаю котрий раз розказує, скільки то всякого добра вона в хаті лишила. Одних „матіне“ штук вісім. Ніхто її слухати не хоче... Остогидло.

„А куди ми їдемо, пане?“ — питає мене сусідка, що так само, як я, вийшла на куритар і голову в вікно встромила — „бо мені здається, що вертаємо назад.“

(Я й сам бачу, що вертаємо.) „Пане, вони нас до Москалів везуть, Маляре нас не хочуть прийняти.“

„Алеж, пані! (Заспокоюю її). Це не може бути. Мабуть на иньший шлях спрямовують наш поїзд, бо тамтой завалений військом.“

„Що ви кажете: на иньший шлях! Не вжеж не бачите, що їдемо на північ?“

Цілий поїзд стрівожений зміною напрямку їзди. Трівога на дітий переходить. Плачуть, хоч не знають чого: „до дому“ і „до дому“!

„Як зніму ремінь, то я тобі такий дім дам, що не сядеш“, кричить котрийсь із гострійших батьків.

Аж нараз поїзд засвистав, заскреготав ланцями і зупинився. Люди вискакують з возів. „Що сталося? Куди ми їдемо? Де ми тепер?“

Ніхто нічого не знає. Кругом поле, широке і безкрає, — чуже. Вітер дим з наших паровозів хапає, грається ним, як серпанками і розносить по хмарах. Дивишся і пізнати не можеш, котре дим, а котре хмари. Будяки хитаються на межах, а сліпий соняшник важку голову похилив до долу. Вчора горобці останнє зерно виклювали з нього і тепер йому цілий світ байдужий.

Виходжу з возу, щоби трохи пройтися. На залізничім насипі сидить двох дядьків. Полотняні штани, сердаки якісь на

плечах, чи щось, в руках ціпки. В обох короткі бороди. Здоровлю їх, відповідають. Але мовою, що нагадає „Слово о полку Ігоревім“.

Чи не сниться мені?.. А може це XII століття?.. Див кричить верх дерева й лисиці брешуть на черлені щити... Тільки, деж Ігор і його хоробрий брат Всеволод?.. Бо Гзів і Кончаків багато, а Каяли на карті Європи нема, вона значиться скрізь може бути... А може це так з голоду мені?

Фантазії! Ось поїзд, люди визирають з вікон, корова в будника з-під Отинії реве, цеж дійність, така дійність, як це, що я хочу їсти.

Дідусі дивляться на мене. Питають, звідки я? Відповідаю. За Поляка мене беруть. „Я Українець, кажу“. Українець? Вони про такий народ і не чули. Розказую — не вірять. Кажуть мені числити до десяти. Смішний для мене цей іспит, але шож робити, — число. А тоді оден з них і собі числить і виходить якось трохи інакше. Даром впевняю їх, що ми одної віри і мови одної, мовчать і кійками колубають у болоті.

Бовваніють, як камені тьмуроканські, перенесені гень кудись поза Карпати.

Невідомий поете, творче великого „Слова!“ Невжеж даром сімсот літ твій віщий голос лунає?! Якже ти мав ще краще, ще могутнійше, ще переконливійше промовляти до своїх глухонароджених земляків?!.. Трагічний геніє, оздобо словянського середновіча, якийже ти нам близький, який сучасний!

Задуманий і зажурений мало я поїзду не лишився. Але ще в пору отямився, добіг, скочив і їду. Минаю дідусів. Сторчать на тому самому місці як два спорохнявілі пеньки. ...Свої не пізнали свогого... Що вони тому винні? — питаю себе. А хтож винен? Хто винен? — відзивається якийсь голос у серці.

„Ти що з тими дядьками балакзв?“ — питає мене жінка.

„Що я з ними балакав? От так собі...“ Не хочу їй прикрости робити.

Поїзд сопе. Може зітхає, що він такий волокита бездомний, що його нігде притулити не хочуть.

Залізничі двірці бачимо тільки здалека. Здалека дивимосся, як люди по людськи живуть. Так і ми жили колись, колись, так давно, давно ..

Зависть і туга пускаються кривого танця, а страх їм на розбитих цимбалах грає ..

Возами крадеться бунтар. Маленький, дряхливенький, рудий. Приходить, не знати звідкіль, і дівається, не знать куди. „Горо-

жане в худобячих возах! Підпоро й обороно двоїстої монархії, чи гарно вам? Як спали, як днували?.. Заждіть, це тільки початок, для вас ще куди цікавіше готують!“

Одному за пазуху скочить і під серцем скрябне, другому на рамені сяде і щось до уха шепче, третьому в кишеню зазирає. А за хвилину вже його нема. Був і нема. Покищо...

VI.

Перед нами знов виступають Карпати, зразу сині, а там зеленіють. Видно копясту гору, а на ній руїни якогось замку. Під горою місточко.

Око, втомлене широкими площинами долів, радо біжить до цього краєвиду. Нагадуються ритовини старих книжок, які ви розглядали дітьми, не вмючи читати, і краєвиди романтичної школи, у старих, золочених рямцях.

Хотілосяб зайти до цього місточка, наняти якусь хатку, розпалити в печі і — спати, спати, спати.

Фантазія! Нас хто зна, чи й на перон пустять, бо возять чогось, як менажерію і як заповітраних до людей не пускають.

Але на диво! Тут впустили, і, як птахи з кліток, так люди вилітають з возів. До реставрації, до виходу, куди будь, на світ.

„Куди?“

„Хліба купити“.

„А я щось для дітей“.

„Нем тудом“ і — багнет.

Будь вдоволений тим, що тобі до воза принесуть. І, ми вдоволені, бо вже давно теплої страви не їли. Радість така.

Господи! Як воно дивно. Самого себе не пізнаєш. Невжеж це ти? Той, що був хазяїном у хаті, мав забезпечене завтра, унормоване відношення до ближніх і до влади, розумів свої права й обовязки, — а нині ти хто?

Стою і дивлюся на людські ноги, що тупцюють по кам'яних плитах перону.

Нараз: „Простіть: Це ви...?“ і чую своє ім'я і прізвище.

„Так, це я. А чого вам від мене треба?“

„Позвольте, представитися: я тутешній нотар, а це мій добрий приятель, власник винниці. Він ще по нашому не балака, але навчиться?“ Власник винниці притакує головою, а його товариш кілька літ старший, гарно вдягнений, ставний чоловік „у найкращих лігах“, жалує мене, що мушу втікати.

„Як пес, котрого вигнали з власного подвіря“, — доповідаю.

„Не будьте песимістом. Це прикре, розумію і спочуваю вам,“

але воно не потриває довго. Кілька неділь і заживемо. Побачите, як заживемо. Згадаєте мене. Ми тут університет дістанемо скорше, ніж ви“.

Дивлюся на нього і не знаю, що йому відповісти. А він: „Але ми балакаємо, а ви ще мабуть без обіду“.

„І не без одного“.

„Так тоді, будьте нашим гостем. Дуже вас просимо“.

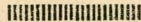
„Спасибі. Та я з родиною“.

„Так просимо з родиною, розуміється, що з родиною; будь ласка представте мене. В мене хата велика, помістимося“.

„Спасибі за вашу ввічливість, але нас там ціле товариство, хочемо триматися разом, бо так відраднійше. А до того боїмося, щоби нас поїзд не лишив; до другого дістатися не легко“.

„Так тоді, заждіть, побіжу й поспитаю начальника“, — і побіг. За кілька хвилин вертає „Ваша правда. Начальник при телефоні. Кожної хвилини може дістати приказ, щоби ваш поїзд пустити. Мабуть поїдете до Сатмару, так він казав“.

(Далі буде)

К. К—ур.

Копай - доба.

Доба змагань за рідний край, за волю,
Доба борців, великих жертв меча,
Змінилася в добу блискучого футболу,
У золоту добу надутого мяча.

У світ прийшла душі нова чеснота
(З усіх чеснот найбільша в цій порі!):
Копнути так мяча, щоб скочив у ворота
До пари стояків з перечкою вгорі.

Найкращі ті, у кого череп - криця,
А шия й карк — кругом сама жила,
Хто має спирт в ногах, кому той мяч кориться,—
Таким найбільша честь і слава і хвала

То сіль землі, мистці понад мистцями,
Куміри мас, владики їх сердець,